

Чабарук Діана

студентка 1 курсу магістратури
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Стендер С.В.**,
к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та
технологій електронного бізнесу,
Подільський державний аграрно-технічний
університет,
м. Кам'янець-Подільський

ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сьогодні комп'ютер міцно зайняв своє місце серед основних інструментів у виробничій діяльності будь-якого підприємства, як в сфері малого, так і в сфері великого бізнесу. І тому важко собі уявити сучасне підприємство працює без використання комп'ютерних програм у своїй господарській діяльності.

Разом з цим, незважаючи на те, що використання комп'ютерних програм стало звичайною справою, належне оформлення володіння і використання цих програм на підприємствах, на жаль, ще не увійшло в звичку власників бізнесу і відповідальних посадових осіб. Багато в чому, цьому сприяє, також, і низька поінформованість підприємців у зазначеній сфері.

Прояснити деякі питання, про дотримання законності в області інтелектуальної власності на підприємствах, частково, повинен Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за використанням об'єктів права інтелектуальної власності (до яких, в тому числі, відносяться комп'ютерні програми) затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України N 1355 від 2 жовтня 2013 р.

Відповідно до зазначеного Переліку, на підприємстві, зокрема, буде перевірятися наявність документів, ліцензійних договорів (угод) і авторських договорів на право використання, відтворення, оренди, поширення об'єктів права інтелектуальної власності.

До будь-якого з перерахованих вище договорів законодавство України висуває свої специфічні вимоги. Так, всі договори зазначених видів повинні бути складені в письмовій формі (недотримання письмової форми може спричинити недійсність зазначених договорів). Договір про передачу прав на використання творів відповідно до ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди з усіх істотних умов, до таких належить: термін дії договору, спосіб використання твору, територія, на яку поширюється передане право, розмір і порядок виплати авторської винагороди. У ліцензійному договорі, крім зазначених вище умов, відповідно до ст. 1109 ЦК України визначаються також: вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності та конкретні права, що надаються за договором.

Недотримання правильного оформлення зазначених договорів може мати свої негативні наслідки при державних перевірках законності використання об'єктів права інтелектуальної власності. Наприклад, перевіряючий може не сприймати пред'явлений договір на програмне забезпечення, як існуючий (в'язень) в силу відсутності обов'язкові умов передбачених цивільним законодавством України. А на оскарження подібних дій в суді підуть час і ресурси.

Також, слід звернути увагу на те, що відповідно до зазначеного Переліку на підприємстві має бути наказ про призначення відповідальної особи за використання комп'ютерної, аудіо-відеотехнікою, а також документи з переліком комп'ютерного програмного забезпечення, яке знаходиться на обліку підприємства (нематеріальні активи) і документи за кількістю комп'ютерів і аудіо-відеотехніки, які знаходяться на обліку підприємства (матеріальні активи). Крім того, на підприємстві обов'язково наявність документів (бухгалтерської документації) щодо нарахування та сплати авторської винагороди (роялті) за використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Логічно припустити, що якщо компанія використовує ліцензійне програмне забезпечення, проте, наприклад, не має відповідний договір на право

використання цього програмного забезпечення, то з боку, як правовласників, так і контролюючих органів можливі претензії і застосування певних санкцій.

Найбільш істотна відповідальність за порушення авторських та суміжних прав передбачена ККУ. Так, згідно з ч. 1 ст.176 КК України незаконне відтворення, поширення комп'ютерних програм і баз даних або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі, - караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних та знарядь і матеріалів, які спеціально використовувалися для їх виготовлення. Застосування кримінальної відповідальності поставлено в залежність від розміру заподіяної шкоди. Матеріальна шкода вважається завданою в значному розмірі, якщо її розмір у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Якщо розмір збитку менш значного, застосовується ст. 51 2 КпАП України відповідно до якої незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (наприклад комп'ютерної програми), привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, - тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, призначених для її виготовлення.

Відповідно до Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності, затвердженого постановою КМУ від 17.05.2002 р № 674, державний контроль за використанням об'єктів права інтелектуальної власності здійснює державний інспектор.

З метою виконання покладених на нього завдань державний інспектор, крім іншого, має право проводити огляд і вилучати у суб'єктів господарювання з метою вивчення на необхідний термін, але не більше 30 днів, об'єкти права

інтелектуальної власності у разі, коли є обгрунтоване підстава підозрювати вчинення порушення вимог законодавства в сфері інтелектуальної власності; перевіряти будь-які документи, в тому числі розрахункові, що підтверджують дотримання законодавства з питань інтелектуальної власності.

Також, варто відзначити, що матеріали адміністративної перевірки згодом можуть лягти в якості доказів у цивільних справах про відшкодування шкоди.

З огляду на викладене, хочеться порекомендувати підприємцям більш відповідально підходити до оформлення документації підтверджує законне використання програмного забезпечення. Своєрідним дороговказом у цьому, може стати зазначений вище Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за використання об'єктів права інтелектуальної власності. Своєчасний аудит договорів і необхідної документації, наявність яких передбачена законодавством позбавить бізнес від багатьох клопоту.

Список використаних джерел

1. Положення про Державну службу інтелектуальної власності України: постанова Кабінету Міністрів України № 658 від 19 листопада 2014 року. Режим доступу: zakon. rada.gov.ua.
2. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності: Навчальний посібник / В. К. Матвійчук, С. А. Пилипенко, Т. П. Устименко та ін.; За ред. І. С. Тімуш, Ю. В. Нікітіна, В. П. Мироненко. – К. : Національна академія управління, 2016. 278 с.
3. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 344 с.
4. Право інтелектуальної власності: Акад. курс / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2017. – 696 с.
5. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. / В. Р. Кравець, В. Г. Олюха, О. М. Стець та ін.; за заг. ред. Кравця В. Р., Олюхи В. Г. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 270 с.
6. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник. Харків : Вид. ХНЕУ, 2016. 124 с.